

**Syllabus for the post of
Assistant Professor- Marathi, Maharashtra Education Services,
Group - A (Collegiate Branch)**

Steps of Exam: Written Exam - 200 Marks

Interview - 50 Marks

Level: - Degree

No. of Questions: - 100

Medium: Marathi

No. of Marks: - 200

Nature of Paper - Objective Type

Duration: - 1 hour

Final merit list will be prepared by considering the marks obtained in Written test & Interview.

SYLLABUS

- १) (इ.स. १२०० ते १८१८ या कालखंडातील प्रमुख ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृती यांचा अभ्यास)
प्रमुख महानुभाव ग्रंथकार
ज्ञानदेव, नामदेव व त्यांचे समकालीन संत
मुकुंदराज
एकनाथ, तुकाराम, रामदास, संत कवयित्री
मुक्तेश्वर, रघुनाथ पंडित, वामन पंडित, श्रीधर, मोरोपंत
बखर वाड् मय
शाहिरी वाड् मय
- २) इ.स. १८८१ ते २००० या कालखंडातील मराठी वाड् मयाचा इतिहास पुढील वाड् मय प्रकारांच्या अनुषंगाने
कविता
नाटक
कादंबरी
कथा
ललित लेखन
- ३) भाषाविज्ञान : ऐतिहासिक व वर्णनात्मक : स्वरूप व पध्दती
भाषाकुलाची संकल्पना व मराठी भाषा
मराठी भाषेची उत्पत्ती
स्वन, स्वनिम, स्वनांतर
पद, पदिम, पदान्तर
अर्थविचार
प्रमाण भाषा व बोली
मराठीच्या प्रमुख बोली
मराठीचा शब्दसंग्रह
अन्य भाषांचा मराठीवरील परिणाम

४) काव्यलक्षण व काव्यप्रयोजन

प्रतिभाविचार

शब्दशक्ती

रीतीविचार व ध्वनिविचार

रसविचार

काव्यानंदमीमांसा

५) साहित्याचे स्वरूप व प्रयोजन

साहित्याची भाषा

साहित्य समीक्षेचे स्वरूप व कार्य

आस्वादक समीक्षा

समाजशास्त्रीय समीक्षा

मार्क्सवादी समीक्षा

मनोवैज्ञानिक समीक्षा

आदिबंधात्मक समीक्षा

शैलीवैज्ञानिक समीक्षा

स्त्रीवादी समीक्षा

६) साहित्य प्रकाराची संकल्पना

कथा, कादंबरी, नाटक, कविता, व चरित्र-आत्मचरित्र या साहित्यप्रकारांचे स्वरूप

७) मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी :

संस्कृतीचे स्वरूप, संस्कृती व साहित्य यांचा परस्पर संबंध

महानुभाव, वारकरी, दत्त व समर्थ या संप्रदायांचे स्वरूप व कार्य

इंग्रजी राजवटीचा प्रारंभकाळातील महाराष्ट्रीय जीवनावरील परिणाम : धर्मविचार, शिक्षण संस्था, छापखाने व इंग्रजी वाङ् मय यांचा महाराष्ट्रीय समाजावरील व मराठी वाङ् मयावरील परिणाम

धर्मविषयक उदारमतवादी चळवळी : परमहंससभा, प्रार्थना समाज व सत्यशोधक समाज यांचा मराठी वाङ् मयावर झालेला परिणाम

बहुजन समाजाच्या उन्नतीच्या चळवळी

स्त्रीविषयक सुधारणेचे विविध प्रयत्न

साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास

साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास : हेतू, स्वरूप आणि व्याप्ती

लेखकाच्या व्यक्तीमत्त्वाची जडणघडण आणि सामाजिक व वाङ् मयीन पर्यावरणाचा त्याच्यावर पडणारा प्रभाव

सामाजिक पर्यावरणाचा वाङ् मयीन अभिरुचीवर व वाङ् मयरुपाच्या निर्मितीवर होणारा परिणाम वाचकांची अभिरुची, प्रकाशन — व्यवहार, प्रसिध्द —माध्यमे आणि वाङ् मयनिर्मिती यांचा परस्परांशी असणारा संबंध

- ८) पुढील ग्रंथकारांच्या वैचारिक वाङ् मयाचा अभ्यास :
लोकहितवादी; म. ज्योतीराव फुले; ताराबाई शिंदे; गो.ग. आगरकर; विठ्ठल रामजी शिंदे;
वि.दा.सावरकर; डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर.
- ९) वाङ् मयीन चळवळीमागील कारणमीमांसा
महाराष्ट्रातील वाङ् मयीन चळवळीचे स्वरूप
भक्ती साहित्याची चळवळ, भाषाशुद्धीची चळवळ, अनियतकालिकांची चळवळ, ग्रामीण
साहित्याची चळवळ, दलित साहित्याची चळवळ
नियतकालिकांचा उदय आणि विकास
पुढील नियतकालिकांच्या कार्याचे समालोचन
मनोरंजन, निबंधमाला, प्रतिभा, अभिरुची, सत्यकथा, छंद, प्रतिष्ठान, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका,
युगवाणी, पंचधारा, अनुष्टुभ, अस्मितादर्श, कवितारती
- १०) वज्राघात – ह.ना. आपटे, हरपले श्रेय – केशवसुत, औदुंबर- बालकवी, एकच प्याला – रा. ग.
गडकरी, झेंडूची फुले- केशवकुमार, रणांगण – विश्राम बेडेकर, पृथ्वीचे प्रेमगीत – कुसुमाग्रज,
स्मृतीचित्रे- लक्ष्मीबाई टिळक, श्यामची आई- साने गुरुजी, दंडकारण्यातील प्रणयिनी – दिवाकर
कृष्ण 'किडलेली माणसे' ही कथा – गंगाधर गाडगीळ, बळी – विभावरी शिरूरकर, धग- उध्व
शेळके, कोसला- भालचंद्र नेमाडे, सूड – बाबुराव बागूल, नटसम्राट – वि.वा. शिरवाडकर,
ताम्रपट – रंगनाथ पठारे, आठवणीचे पक्षी – प्र. ई. सोनकांबळे, सलाम (कविता) – मंगेश
पाडगावकर, योगभ्रष्ट (दीर्घ कविता) – वसंत आबाजी डहाळे.
- ११) लोकसाहित्य
लोकसाहित्याचे स्वरूप व व्याप्ती
लोकसाहित्याचे संकलन व संशोधन
लोककथा व लोकगीते या साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व वाङ् मयीन गुणवत्ता
मराठीतील लोकसाहित्याचा आणि लोकप्रयोज्य कलांचा स्थूल परिचय
- १२) तौलनिक साहित्याभ्यास
तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप व व्याप्ती
प्रभाव (Influence) आणि प्रभव (Reception) या संकल्पना
राष्ट्रीय साहित्य, विश्वसाहित्य आणि भारतीय साहित्य या संकल्पना
भाषांतर : स्वरूप, प्रकार व कार्य
अन्यभाषीय साहित्याचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव
- १३) स्त्रीवादी साहित्यभ्यास
स्त्रीवादी साहित्यभ्यासाचे स्वरूप व व्याप्ती
स्त्रीवादी समीक्षेची उपयुक्तता
मराठीतील स्त्रिप्रश्नसंबंध लेखन
मराठीतील स्त्रियांची कविता, कथा, कादंबरी व आत्मकथने

१४) ग्रामीण साहित्य

ग्रामीण साहित्यनिर्मितीमागील प्रेरणा व ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप

ग्रामीण साहित्याची वाटचाल व तीमधील सामाजिकता

ग्रामीण कथा, कादंबरी व कविता यांची स्वरूपवैशिष्ट्ये

पुढील प्रमुख ग्रामीण लेखकांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये व स्वरूप :

र.वा.दिघे, श्री. म.माटे, ग.ल.ठोकळ, व्यंकटेश माडगूळकर, उध्दव शेळके, शंकर पाटील,
द.मा. मिरासदार, रा.रं. बोराडे, आनंद यादव, भास्कर चंदनशिव, प्रतिमा इंगोले

१५) दलित साहित्य

दलित साहित्यांचा निर्मितीमागील प्रेरणा व दलित साहित्याचे स्वरूप

दलित साहित्याची वाटचाल व तीमधील सामाजिकता

दलित कथा, कविता व आत्मकथन यांची स्वरूप — वैशिष्ट्ये

पुढील प्रमुख दलित लेखकांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये व स्वरूप :

बाबुराव बागूल, शंकरराव खरात, प्र.ई. सोनकांबळे, दया पवार, नामदेव ढसाळ, लक्ष्मण माने,
यशवंत मनोहर, दलित लेखिका.